

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esî Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesce care publicati-
une separatu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia
Unu esemplariu costa 10 cr.

Locuinti'a Redactorului:
si
Cancelari'a Redactiunii:
e in
Strat'a Mocariloru Nr. 13.

Letterile nefrancate nu se voru
primi decâtu numai de la corespon-
denți regulari ai „Federatiunii“
Articlii tramiasi si nepublicati se
voru arde.

Pest'a, 10/22 augustu 1868.

Elementele constitutive ale monarchiei austriace, cea mai pote fi vorb'a de acest'a, se afla intr'o ferece furtunosa, d'in a carei valuri a nevoia se pote cantu' barc'a statului. Asta-di se deschide in Transilvania sesiunea anuala a dieteloru provinciale, asta-di elementele opusetiunale voru suscepte de nou lupt'a, care nu mai lasa nici una indoiela, câ monarhia absburgica nu si-a aflatu reconstructiunea radicala, cercata in dualismu in impacatiunea cu magiarii. In contr'a acestui nefericitu sistemu s'au formatu in Transilvania trei colone, si anume in dieta Boemiei, in dieta Galitiei si in dieta Tirolului, cari tote la olalta tindu a pune capetu dualismului centralisticu. Partit'a natiunala d'in Boemi'a a decisu, a nu lua parte la desbaterile dietei d'in Prag'a; deputatii natiunali voru asiste la deschiderea dietei, voru da protestu si voru parasî sal'a desbateriloru. — In Galiti'a s'au ticutu este d'fice, in mai multe locuri, adunari publice, cari au combatutu unanimu tinent'a deputatiloru poloni in senatulu imperialu, si patericiparea poloniloru in delegatiuni. — In Tirolu alegerile noue pentru dieta au reesitu in majoritate contraria regimului actualu.

Resultatulu luptei suscitata atinge forte aproape si pre magiarii, câ-ci in Ungari'a natiunile diverse manifesteaza totu acele-si tendintie federalistice.

Opusetiunea poporeloru neindreptatite ale Austriei capeta acum unu aliatu nou, si acestu-a e preia straina, care incepe a se trezi d'in amagirea, in care o incurcace fondulu de dispusetiune alu regimului d'in Vien'a si d'in Pest'a. Recomandâmu in stiutiunea domniloru de la putere tratatulu, ce luctim in „Revue de deux mondes“, si care lu-reproducem dupa „Romanulu“ in urmatoriele:

Revue des deux Mondes, in revist'a politica de la 1 augustu, vorbindu despre Franci'a d'fice „câ acum mai multu de câtu ori candu actiunea ei politica are trebuintia de a se degagia de ori-ce intunecimi, de a se areta in curatien'a si barbatia ei, de a scutura amorfrea adormitiloru, de a se precisâ intr' unu sensu liberale in intru spre a regasi in afara inriurirea ei si celu mai putienu unu rolu demnu de d'ins'a. Daru acestu rolu, si acest'a inriurire gasile-va Franci'a in pace séu in resbelu? Forte dibaciu ar' fi celu care va potè spune ceea ce se va petrece peste trei lune, si nu starea, in care se afla Europa va ajuta la descifrarea acestei enigme.“

Sunt deplinu doue sute de ani, de candu Europa traiesce pe basca a trei aliantie mai celebre si mai statorice. S'a numitu intreit'a aliantia, cea licuta la 1668 intre Marea-Britania, Statele-Germane si Svedia pentru aperiarea tiereloru de josu contr'a lui Ludovicu XIV. Asemene cea facuta la 1697. (Marea aliantia a Nordului) intre regele Danemarcei, Petru celu mare alu Rusiei si regele Poloniei, Augustu II, contr'a regelui Suedu Carolu XII. Alt'a facuta intre Engliter'a, Statutele generale si regintele Franciei contr'a Spaniei, care voià a rupe tratatele si a redâ Ispaniei tote posesiunile sale cele vechie.

Dup'acést'a veni patrat'a aliantia, (1718) intre Engliter'a, Franci'a, Olandia si Imperiu, spre a mantienè tratatele de la Utrecht si Baden si-a impaciu, adica a impartî unele pârti ale Italiei. Asemene s'a numitu patrat'a aliantia cea de la 1834, intre Engliter'a, Franci'a, Spania si Belgia spre a asigura independint'a acestei d'in urma si a mantienè drepturile reginei Isabel'a la tronulu Ispaniei.

Veni apoi renumit'a Santa Aliantia, intre Rusia, Austria si Prusia si tratatulu de la 1815, care aveà de scopu a sustienè pe regi in contr'a poporeloru. P'acestu tratatu a traitu in sfarsitu omenirea

pana ce pe rondu fia-care d'in aceste puteri a ruptu câte o parte si Napoleone III la 1859 si regele Prusiei la 1866 rupsera cu sabi'a, ce mai remasese neruptu.

Cu ruperea acestoru tratate se spulberâ si principiulu, ce ele contineau, si care erâ dreptulu regiloru asupr'a poporeloru si se proclamâ celu nou, dreptulu fia-carei natiuni asupr'a ei insa-si, votulu universalu, plebiscitulu in loculu dreptului divin.

Aliantiele cele vechie, spulberandu-se impreuna cu principiile, ce erau temelii lor, s'au potutu forma inca altele, a caroru temelii, sê fia principiile cele noue.

Resbelulu Oriintelu n'a fostu de câtu unu preliu alu acestoru principie si ca totu ce incepe, principiulu a fostu forte invelitu si rezultatulu n'a fostu, pre cum scim, de câtu reconstituirea Romaniei si chiaru aceea totu numai ca unu preliu.

Si cu tote aceste Franci'a n'avu altu aliatu de câtu pe Engliter'a si miculu Piemonte. Austria a statu mai multu in penda de câtu in actiune, séu, mai bine fia ne iertatu a ne servi cu o expresiune a poporului romanu forte expresiva, — a scaldatu-o, si s'a marginitu in a ocupa Romania, de unde dupa fasele, cari ar' fi luatu resbelulu, erâ in pusctiune a se pronuncia pentru biruitoriu.

Principiulu celu nou ascunsu, pitlatu in resbelulu de la 1853, s'aretâ pe facia si in tota splendorea sa in resbelulu de la 1859. Acî nu mai fû diplomatia si cuvinte de acele, cari paru a spune multu si in realitate nu spunu nimicu. Acî, Imperatorele Napoleone scotiendu d'in teca sabi'a Franciei strigâ: „Italia libera de la Alpi pana la Adriatic'a.“

Natiunitatiele pentru prim'a ora s'affirmara in modu oficiale prin vocea imperatorului Napoleone. Regimele celu vechiu, simtîndu prin instinctu puterea cea nebiruita si fâra de morte a noului principiu, remase imarmuritu. Nici unulu d'in monarchiei d'fice nu cutezâ, nici sê combata principiulu celu nou pentru restabilirea celui vechiu, nici sê se asocieze cu Franci'a spre proclamarea si deplin'a lui intronare. Poporele la rondulu lor neluminate inca pe deplinu, séu mai dreptu nedeprinse inca de a si-pune in lucrare drepturile lor prin ele inseele, remasera si ele cu ochii tienti spre drapelulu Franciei, ce falaiâ pentru d'inseele si astu-felu Napoleone III, si Victore Emanuele se gasira singuri pe campulu de bataia.

In acêta situatiune, pe de o parte nemiscarea poporeloru d'in Imperiulu Austriei si pe de alta orecari miscari si incercari de aliantie, ce incepusera a se face intre regi, facura pe Imperatorele Francesiloru a si-parasi program'a la jumetatea câlei, si a lasa ca Itali'a sê merge singura nainte pe calea ce-i erâ deschisa.

Austri'a scapa astu-felu de destrugerea, ce o amenintia, pre cumu totu prin asemene cause scapase si Rusia la 1854 de pericolele ce o inconjurau; totu-si principiulu celu mare odata ce fû consacratu prin sange, crescu si se intari prin acestu botesu si astfelu nu numai Itali'a merse nainte si se reconstitu de la Alpi pana la Adriatic'a, daru insa-si Prusia, ce fusese pana acî unulu d'in caminele cele mai poterice alu picipiului celui vechiu, luâ drapelulu celu nou si prin neinvins'a lui putere reconstitu in siepte d'fice unitatea Germaniei.

Scimu, câ multi voru d'fice, câ nu s'a facutu inca pe deplinu, acést'a unitate; scimu câ multi, d'in cei mai emininti barbatu politici, au speratu si spera, câ sê va redestepâ vechiulu spiritulu federalistu alu Germaniloru si câ atunci . . . atunci omenirea va reveni la matc'a ei cea vechia. Asià credu tote partitiele invinsu. Omulu câtu de betranu, de si scie câ este

peste putientia sê nu mora, totu spera, câ-si va prelungi d'ficele indefinitu si lupta contr'a mortii pana la cea mai de pe urma resuffare. Cum dar' sê pretinde-mu, ca partitiele cele vechie sê vedea câ li s'au sfarsitu d'ficele si sê primesca a se afunda si a renasce apoi in principiile cele noue? Pentru cei inse, cari potu ratiunâ, este lesne de vedutu, câ nu este cu putientia, câ Germani'a sê se reintorca la vechi'a ei trunchiare. Negresitu, câ in starea de transitiune, in care ne aflâmu, sunt inca siovairi; deprinderile cele vechie au totu-de-un'a orecare inriurire a supr'a omeniloru, si este invederatu, câ Germanii dorindu, voidu a-si asigura libertatea asoluta, au lasatu, ca unu felu de amenintiare séu prevestire pentru Prusia, sê radice ici si colea capulu, spiritulu federalismului. Dovada inse câ aceste-a nu sunt, cum d'fiscramu, decâtu in parte romasitie ale vechiloru deprinderi si in parte unu simplu instrumentu, prin care ei voru sê inpinga guvernulu centrale pe calea cea mare a libertatii, — avemu faptele petrecute de curendu in Wurtemberg. Toti au potutu vedè, câ in alegerile de acumu câteva lune, pentru Parlamentulu duaniariu, cabinetulu de la Stuttgart a fostu isbutitu a oprî alegerea candidatiloru favorabili politicei prusiane; si indata spiritulu celu vechiu incepû a crede in triumfulu séu, precum negresitu au creditu unii la noi in reinviuarea vechiului regime, candu au vedutu, câ s'au gasitu in Bucuresti 31 de omeni d'in clasele, a dou'a si a trei'a de boiari, cari au votatu pentru represintantele acelu regime. Putienu trecu inse si in alegerile, ce se facura acumu pentru Camerele d'in Wurtemberg, partit'a unitaria si natiunale germana dobendi unu bunu triumfu. Se vediu, câ insu-si guvernulu fû silitu, spe a-si poporalisa candidatii, a declarâ câ „politica sa tinde a restringe legamintele Germaniei sudului cu confederatiunea nordului.“ — Si cu tote aceste, fiindu câ a siovaitu, „partit'a poporului“, trecu in contr'a lui, si partit'a federalista se numesce acum in Wurtemberg, „partit'a strainului.“ Cum daru d. de Beust sperâ cu partit'a dualista, cu sugrumarea toturu natiunitatiloru, sê invinga unitatea Germaniei, candu vede, câ insa-si partit'a federalista se numesce acumu „partit'a strainului“ si candu scie, câ prin strainu se desemna Austria dualista? In ori ce casu lupt'a intre Austria si Prusia n'a incetatu, si nu ceremoniele si discursurile de la Tirulu d'in Vien'a va contribui a aduce unire si aliantia intre aceste doue puteri.

Itali'a este acumu libera si unita. Sê nu uitâmu inse, câ impregiurârile au venitu astu-felu, in câtu a redobenditu Veneti'a prin aliantia cu Prusia. Scimu bine, câ si acî Franci'a n'a remasu neaptiva, scimu câ in tempulu resbelului Austria a cedatu Veneti'a Franciei si acést'a a datu-o Italiei, daru acést'a s'a facutu atunci, candu Austria aveà in costele-i baionet'a Germaniei, candu Itali'a erâ aliata cu Prusia si acést'a are, mai cu sema insemnatate in politica. Pe de alta parte si d'in nenorocire, Itali'a n'are inca capital'a ei naturale si Rom'a este ocupata pentru a dou'a ora de ostirile franceze. Sê insemnâmu inca, câ Itali'a se afla forte strimtorata in finantiele ei si câ reactiunea radica capulu profitandu si de starea finantiară si de tote acele neajunsuri politice ce suntu multe intr'o natiune, ce de curendu s'a ruptu lanturile si are trebuintia de a reorganisa totu. Cugetandu la tote aste, vomu vedè cu lesnire, câ Itali'a are mare trebuintia de pace si cu mare anevointia ar' potè fi atrasa intr'o aliantia pentr'unu nou resbelu. Si apoi potè-va ea sê intre intr'unu resbelu in contr'a natiunitatiloru? Nu, negresitu, si prin urmare nu pe aliantia ei pote contâ Austria spre a reveni la vechi'a ei domnire.

Acî este loculu, sê facemu cunoscutu cititori-

loru nostri unu incidinte de mare insemnatate po litica.

Prusi'a a publicatu o dare de sema despre resbelulu de la 1866. In acea dare de sema strategistii prusiani areta, cã armat'a Italiei n'a facutu atunci ce'a, ce se cerea de la d'ins'a. Generalele La Marmora, ministru in tempulu resbelului, a adusu cestiunea printr'o interpelare inaintea Camerei. Inse generalele nu s'a marginitu in cestiuni generale, ci a cititu o depesia a ambasadorelui prusianu, prin care Statulu maiuru alu Prusiei cerea, ca armat'a Italiana sê inlature adrilarulu si sê se arunce asupr'a Vienei, pe candu Garibaldi cu ai sêi, operandu pe costele Dalmatiei, va radicã pe slavi si in unire cu magiarii resculati la venirea lui, sê sterga de odata si pentru totudecaun'a Imperiulu Austriei de pe cart'a Europei, fia care nationalitate d'in care elu se compune, sê se grupeze dupa afinitãtãle si interesele sale.

Lasandu la o parte cestiunea strategica, depesi'a citita de generalele La Marmora a facutu mare sgomotu, fiindu cã prin ea s'a aretatu, cã planulu Prusiei erã deplinu: desfiintarea imperiului austriacu. A facutu inca sgomotu, fiindu cã citirea depesiei este in contr'a reguleloru diplomatice si fiindu cã generalele a fostu acusat, cã a divulgatu-o spre a dã o lovire Prusiei puindu discordia intre natiunea germana si italiana. Totu d'insulu a datu pe fatia unu altu secretu si care este, cã pe la maiu 1866, i s'a propusu de cãtra Austri'a a se cede Veneti'a Italiei cu conditiune, ca ea sê remana neutra in resbelulu, ce erã sê incepa, si guvernulu Italianu a refusatu, fiindu cã n'a voitu sê calce tratatulu secretu, ce-lu aveã deja inchiaiatu cu Prusi'a. Discordi'a inse n'a venitu, cã-ci s'au datu explicãrile cuvenite d'in partea guvernului Prusianu si indiscretiunea comisa de generalele La Marmora a servitu spre a aretã, cum Austri'a a intielesu prè tardiu, cã pentru ca sê fia tare, trebue sê fia drepta si pentru ce Prusi'a n'a sfiirsitu pe deplinu oper'a inceputa cu atãt'a dibacia si urmata cu asiã isbenda pana la Sadow'a.

Deja darea nostra de sema devenindu prè lunga, credemu, cã este timpu sê ne oprimu si noi aci pentru adi, mai cu sema candu ori cine pote deja cugetã insu-si, dupa cele ce d'iseramu despre situatiunea Europei, si vedè cãtu de gresita este Austri'a, candu, radimandu-se pe magiari spre a ucide cele-l-alte nationalitãti si a se radicã pe cadavrele lor la vechi'a ei splendore.

FOISIORA.

Discursulu lui S. Barnutiù d'in 1/2 maiu 1848, de relatiunile Romaniloru cu Ungurii, si de libertatea nationala.*)

Indata la inceputulu uniunei vedemu in Sinodele nostre pe parintele reptore alu Jesuitiloru presiediendu in loculu superintendentului reformatu, si pe altu Jesuitu lu vedemu neincetatu in costele Episcopului nostru priveghiandu-lu, ca pe unu facatoriu de rele. Acum spuneti-mi, ce diferentia este intre superintendentele de Tofeò si intre Jesuitulu Barányi, cari d'in amendoi a fostu mai bunu pentru romani? Indata dupa unire Episcopulu catolicu d'in Alb'a-Julia incaleca peste Arciepiscopulu nostru si si-lu face Vicariu, lu-infrunta, lu-dogenesce, lu-visita, pana ce lu-scote abiã bul'a papei d'in 1721, ab omni admonitione, correctione, visitatione celui Episcopu d'in Alb'a-Julia; ér Arciepiscopulu d'in Strigonu lu-desbraca de demnitatea arciepiscopoesca si si-lu face sufraganeu, si beseric'a nostra o baga in jugu nou ungurescu. Cu sierbitutea acest'a noua se introduce in clerulu romanu unu servilismu nou impreunatu cu o inganfare marsiava mai alesu in referentia cãtra cei neuniti, cari n'aveau privilegiulu unitiloru. Acestu spiretu necuratu locuesce in manastirea d'in Blasiu sub calugari: face advocatu de Jesuiti si pe unu Petru Arone: da lucru de ajunsu Episcopulu Inocentiu si animosiloru protopopi de atunci: murindu calugarii remane ereditate Capitulu si succesoriu in funtiunile Calugariloru, si de aci se stracura la Cleru: Episcopii, Capitulu, Protopopi si vicari lucra pe intrepute, spre cea mai profunda dorere a Clerulu si a tota natiunea, ca sê nu mai scape beseric'a romana nici odata de subu acest'a subditela rusnosa; si nefericiti! cine ve va aperã, daca parintii vostri dau man'a cu strainii in contr'a voastra? Ce ar' d'ice episcopulu Inocentiu, candu ar' vedè, cã acum n'are Jesuitismulu numai unu advocatu in beseric'a lui cea asierbita si sfiasiata de Jesuitu, — ce a peccatuitu beseric'a nostra — intrebãmu si noi cu episcopulu Inocentiu, — daca cum-va n'a peccatuitu unindu-se, de se pedescesce cu infami'a de desertoriu? Cu uniunea de-o-data a intratu o ura intre romani, care a

*) A se vedè nr. tr.

Marele principatu alu Transilvaniei.

II.

De la octomvre 1687, de candu armatele nemtiesci, comandate de Carolus Lotharingieis invingatorulu turciloru, au calcatu d'in nou pamentulu Transilvaniei, pentru ca se nulu mai parasesca nici odata, romanii n'au lasatu sê treca nici unu felu de ocaziune, de la care sperau ei desfiintarea legiloru, cari contienu in testulu loru rusinea legislatiuniloru omenesci; ei inse ne fiindu ajutati de nimeni pe lume, d'in contra, parasi cu totulu de boiarii loru, carii se calvinisera si se magiarisera mai toti, intocmai pre cumu se turcisera ai bosniaciloru, ai serbiloru si ai bulgariloru, pe langa tote incordãrile clerulu si ale catoru-va barbati esfti d'in poporu, n'au potutu impedeã ratificarea desu numitelor legi prin curtea Vienei. Asiã s'a intemplat la 1692, cã legile Aprobatorulu si Compilatatorulu fusera trecute in punctulu III, d'in tractatulu de supunerea Transilvaniei, cunoscutu sub nume de Diploma Leopoldina, pe care apoi aveau sê jure suveranii. In diet'a cea memorabila d'in 1761, adica dupa ce se prochiama sãra in Franci'a drepturile omenesci, acele-si legi barbare au fostu sanctiunãte d'in nou si coroborate cu juramintele imperatorulu Leopoldu II si Franciscu I, era Ferdinandu fiulu acestuia jurã pe acele-si in 1837. In acẽsta situatiune nimicu pe lume nu poteã fi mai umilitoriu si mai jalnicu pentru natiunea romana, de cãtu, ca in ii episcopii loru de ambele confesiuni si-luã diplom'a de confirmatiune d'in manele monarcului, numã i dupa ce jurãu si ei in capulu natiunei si alu confesiunei loru, cã voru observã cu credentia neclãtita totu felulu de legi barbare, decrete si ordonãntie emanate spre perirea natiunei, a limbei si a confesiunei loru. Eca totu odata principala cauza, pentru carea o parte mare d'in cleru si poporu, s'a vediatu silita a se uni de la 1701 incoce in cãte-va dogme cu beseric'a Romei, carea erã si beseric'a familiei imperatesci de Habsburg, pentru cã mai alesu dupa ce boiarii lui, Apaffy aruncasera in temnitia, jafuisera si omorisera prin bataie selbatice pe mitropolitulu Sav'a, clerulu romanescu inspaimentatu si doboritu cu totulu la pamentu, nu mai vediu alta cale de scapare, de cãtu protectiunea casei imperatesci. Inse si pe acẽsta cale romanii totu au remasu departe de scopulu deplinei loru emancipãri, ba ci au trebuitu sê cada cu aiãtu mai greu, cu cãtu si conatiunãli loru in Munteni'a si Moldov'a, cãdiusera afundulu si se apropiasera forte tare de momentulu pregatitu natiunei nostre d'in trei pãrti si oresicumulu dupa o sistema bine combinata.

De la 1837 incoce se infiintãra alte legi nou, prin cari desfiintandu-se usulu vechiu alu limbei latine in afacerile tierei, se introduse limb'a minoritãtei,

tienutu mai bine de 80 de ani. — Iertati-me Fratiloru! sê trecu cu vederea furiile iadului, cari i-au sfiasiatu pe romani in aceste tempuri nefericite, nu potulãti, ca sê descriu cum se certãu fiii cu parintii: cum sê bateau frati cu frati fãra sê scia pentru ce: cum se afurisiãu preotii nostri unii pre altii: cum lucrãu marii unguresci si mai alesu episcopii loru inaintea curtii, ca sê-i facea uniti cu puterea pe romani: cum interitã pe episcopii uniti si pe calugari, ca sê facea proseliti d'in romani; si acesti-a nu vedea, cã suntu numai unelte, cu cari se folosiã invidi'a unguresca, ca sê tulbure pacea intre frati. Cine ar' potè spune suferintele romaniloru, subu acele tulburãri? Cei neuniti n'aveã nici preoti, neci episcopu, pana ce cãdiura subu jugu serbescu: nu i aperã nici o lego in tiera: si pe deputatii, ce i tramitea la curtea imperatesca, dusimãnii loru faceau de i puneã la prinsore. Atãtu erã de mari relele, cari le suferiã natiunea romana in urm'a Uniunei, in cãtu inea pe la a 1735, asiã dar' numai preste 35 de ani dupa facut'a Uniune se plange amaru protopopulu unitu Nicor'a Boianulu cãtra episcopulu Inocentiu, cu aceste cuvinte: *ta re me temu, cã nu vomu avè altu folosu d'in unirea acest'a, care o am facutu; ci vomu remanè numai cu ur'a intre frati si cu mustrea cugetulu.* Nu multa dupa acest'a altu protopopu predicã in beseric'a acest'a, cã „i-au insielatu pe romani cu Unirea“, inse acum erã tardiu, pentru cã ur'a acum erã radecinata intre frati, si dusimãnii romaniloru, cari nu dormu nici odata, priveghiãu, ca sê nu se stinga vr'o data d'in midiloculu loru acestu focu infernale.

Au nu meritã preotii romaniloru pentru sierbitiele lor cãtra statulu pamenturulu si salariile acelea, cari le-au capotatu numai subu titulu Uniunei? apoi spuneti-mi, cu cãtu e mai invidiãnda starea preotiloru uniti, luandu-i presta totu, de cãtu a celoru neuniti, cari traescu d'in agrii loru, pentru cari facu dile la domni? Cine nu scie, cã episcopii nostri de la uniune incoce numai cu numele au fostu episcopi, era intr'adeveru au fostu notari satesci, cari facu instantie, pentru cãte o portiune canonica, fãra sê simtia Clerulu vr'o indreptare adeverata a stãrei sale, cã de si suntu constrinsi domni pamentesci cãte odata sê li arunce popiloru nostri cãte unu pamentu pe o costa rea, si acest'a numai pentru ca sê mai astupe gur'a episcopulu, inse pe de alta parte se punu de mesura teritoriulu satulu, si facu ce facu de ieu

cu ignorarea cea mai despretiutoria a limbei romanesce si cu delaturarea ei totale d'in ori ce afacera publica; era pentru ca elementulu magiaru sê fia cu atãtu mai sicuru de estãrminarea limbei si a nationalitat-i romane-ci peste totu, diet'a aristocratice d'in maiu si iuniu 1848, prochiama fusiunea Transilvaniei cu Ungaria intre sbierate si racnete selbatice de „Uniune sèu morte!“

Mai nainte de acea dieta, avlica in 1/15 maiu 1848 adunati fiindu patru-dieci mii de romani la Blasiu pe Campulu Libertãtii, in punct. 16 alu pronunçiamentulu de atunci, decretara asiã: „Natiunea Romana cere, ca conlocuitoriele natiunii nice decum sê nu jè la desbatere caus'a Uniunei cu Ungaria, pana candu natiunea romana nu va fi natiune constituita si organizata cu votu deliberativu si decisivu in Camera legislativa, era d'in contra, daca diet'a Transilvaniei ar' voi totusi a se lasã in pertractarea aceleia-si uniunii de noi fãra noi, atunci natiunea romana protesteaza cu solemnitate.“

In ace'a-si adunare poporulu „dechiara si prochiama natiunea sa, de natiune autonoma si de parte intragitoria a Transilvaniei pe temeiulu libertãtii ei egale“, adica, ea si-prochiama emanciparea sa nationala si anularea legiloru barbare, subu care gemuse cãti-va secolu; totu odata depuse juramentulu celu mare si infricosiatu in numele generatiunei de atunci in alu totororu generatiuniloru viitoare d'in vecuri in fine, a treiã d'i akse o deputatiune de 45 barbati spre a duce petitiunea si cele 16 puncte la Imperatulu Ferdinandu, era al'a de 110 membrii insarcinata a infatisiã decisiunile Adunarei nationale la diet'a d'in Clusiu. Lucãrile acelorou doue deputatiuni se potu vedè in istoria scrisa de dlu Papin, in „Romanen oesterreichischer Monarchie“ cum si in Gazetta si Foia d'in anulu 1848. Nã aici vomu reflectã cu privire la acele deputatiuni numai la o improgiurare, care pentru tempulu de fatia ni se pare a fi de cea mai mare importantia. Pe acẽsta si o aflãmu impartasita si mai de curendu in „Concordiã“ No. 55 d'in 11/23 iuliu a. c. d'in condeciã unu barbatu venerabilu, care in anulu 1848 fusese membru alu dietei. Dupa ce aristocrati'a ardelenã votase uniunea si trecuse la diet'a Pestei, acolo se denumã o comisiune de 12 insi, cu insarcinare, ca sê formuleze unu felu de opiniune a supr'a petitiunel romaniloru. Carolu Szász, fostulu profesoru de drepturi in Aiudu, erã atunci secretariu de stat in ministeriulu de interne, totu odata ca referinte alu comisiunel de 12, votã pentru decretarea unu articlu de lege, prin care natiunea romanescã sê fia dechiarata si recunoscuta de natiune regnicolaria (indigena). Sciti d-v., ce au respusu la acest'a propunere membrii magiari ai comisiunei? Ca si cumu aru fi fostu intiepati de tarãntele sarindu dreptu in susu strigara dicendu: „De cãtu

locurile cele mai bune de la preotii romaniloru, si atunci dau de lucru Notariulu episcopu, ca sê scria la Curte, la guvern, unde totu acei-a judeca, cari si rapescu si cari dextoza in diete, ca domni pamentesci, sê jè tote padurile de la munitãtãle romane, desdaunare pentru portiunile canonice. — Dar' apoi au nu poteã merge romanii la invetiatura la Romã si ca neuniti, acolo, unde mergu Sineni si Iaponi, Indesi si Protestanti, Mohamedani si Pagani, au nu si-potè rolici scole si ca neuniti, cum si-redicãra domniere peste romani nesece serbi venetici totu subu Imperatulu Leopoldu, dacã si-concentrã tote puterile preotii, nobilii si cotatiãnii si totu poporulu romanu, si dacã lucrã cu unu cugetu si cu o anima la tote impregiurãrile, pentru libertatea si fer'cirea romaniloru, au nu faceã totu-de-un'a mai mare intipãrire in animele ungeriloru o ginte conjurata pentru apãrarea drepturiloru sale, de cãtu o natiune sfiasiata, in partite neunite?

Cine va potè dice, cã uniunea a moiatu anim'a ungeriloru, ca sê voiesca binele natiunii nostre, si sê-i dè inderetru drepturile rapite? Se ne uitãmu rogu-vo, la episcopulu Inocentiu Miculu; cum roga tote puterile ceresci si pamentesci pentru romani; dar' candu cerea, ca sê se recepã si natiunea romana ca cele trei natiuni: Staturile si Ordin lei respunde, cã se va resturnã cas'a tierei pe ei, dacã i voru lasã si pe romani sê intre intr'ins'a. Candu se rugã ca sê facea locu si episcopulu unitu intre consiliarii Guvernulu, pentru ca sê aiã si romanii macar' unu apãratoriu: celu Guvernu catolicu areã la Curtea imperatesca, cã episcopulu romaniloru, „nici e jurista, nici statista“ si d'in asta cauza nu pote fi consiliariu! de natiunea nostra diceã, cã n'are asiadamentu si capetãiu in tiera, nu da dare, nu porta greutãti, e plecata la seditiuni, si pentru aceea nu merita consideratiune. A trecut mai diumotate de seclu, candu si-renocescu romanii cererea pentru nationalitate la 1791; dar' Staturile si Ordinile afara de respunsulu loru celu ordenariu, mai adaugu, cã romanii nu suntu culti de adjunsu pentru drepturi politice, sê se cultiveze mai antãiu Clerulu, apoi si poporulu, si apoi vor' vedè; deci insarcinãra pe unu Antoniu Josika, ca sê facea planu pentru cultur'a romaniloru. Ce cugetati cã s'a alesu d'in acesta comedia? La anulu 1816, adeca 25 de ani dupa dieta, a esitu decretu de la Curte in urm'a acelu planu, ca unde vor' fi duoi preoti intr'o comunitate, unulu catolicu cel'altu unitu: acolo numai celu catolicu sê se dee portiune canonice

să suferim una ca această, mai bine vom să aruncăm înca și pe copii în ascutitul sabiei! — Asiă au vorbit ei și intocmai asiă au suferit până în iunie 1819.

Ea domnilor adevărată cauză, pentru care majoritatea dietei ungurești din 1867, și ministeriul ei au silit pe imperator, pentru ca să anuleze sancțiuni proprii și să desființeze legile dietei noastre din 1863—4. — Acești oameni, voiescu mai bine morți, ei sunt determinati a colora toate rurile și pericolele Transilvaniei cu sange omenesc, de cătu ca să sufere vr'o dată dezvoltarea naționalității românești pe pământul Transilvaniei și aplicarea limbii române în afacerile publice ale acestei țări. Politicii și publicistii magiari spun romanilor la orice ocaziune în fața asiă: Stremosii noștri au ocupat această țară cu sabi'a, ea este numai proprietatea națiunii noastre; cu sabi'a s'a ocupat, cu sabi'a s'a pastrat, era dacă se va cere, pe viitoru o vomu apără totu cu sabi'a. Ea este proprietatea noastră națională ereditară, era voi ceialaltii sunteți, numai suferiți aici din buna-placerea noastră. Eca, inse, că prin legile din 1848 v'amu datu și voue celorlalți venetici din voința și bunătatea noastră, câte-va drepturi individuale, am delaturat de la voi rusinea slaviei personale, v'amu facutu omeni din ceea ce erati mai înainte dobitocele noastre, ale caroru capete se pretiuiau prin lege cu patru-dieci fiorini. Nu sunteți indestulati cu atâta? Nu voiti să ve lepadati de limb'a voastră și să invetiati numai pe cea magiara? Aveți obraznicia, ca pentru unu milionu doue sute mii romani (transilvani) și respective pentru aproape trei milioane (afara din cei din Bucovina) să pretindeti în țara noastră, în statulu nostru esistența și autonomia națională? Veti capeta cu pumnulu în fața. Faceti-vo magiari, precum s'a facutu boiarimea voastră magiari și calvini până la 1692, precum s'au magiarisat preste una sută de sate totu până la acea epocă, precum s'au magiarisat și catolisat alti multi romani de la 1692 incoace până la 1848, precum se magiarizeza astăzi multime de jidovi și nemți, apoi suptu această condițiune vomu să impartășim cu voi toate darurile acestei țări, era altu felu nici odincora.

Trebuie să marturisim, că acei magiari, cari ne vorbescu asiă, storce totu știința și consideratiunea noastră, pentru că din acelu momentu scim cu cine avem a face. Tocmai pentru aceea noue ne mai place partifa lui Tisza și Ghiczy, pentru că această fiindu mai obraznică ne spune curatu, cum că din momentulu în carele va ajunge ea la guvern, nici unu romanu nu va mai rămâne în funcțiune publică, dacă nu se va renega absolutu de naționalitatea sa și dacă va mai cuteza să flecarească de drepturi naționale și alte asemenea nimicuri.

Ei bine, și ce răspund românii la asemenea

complimente? Ei răspund asiă: De una mieie șapte sute șese-doci de ani ne aflăm pe acestu pământ; strabunii noștri, și noi în fine l'amu udatu și ingrasiatu de nenumerate ori cu scumpulu nostru sange; noi preste totu calcăm pe osemintele paritiloru noștri; copii de lele nu suntem, ei suntem fi legitimi ai mamei noastre comune. Suntemu prea determinati a fi și a rămâne domni în patria noastră ca națiune politică. De drepturi individuale fără drepturi naționale ne batem jocu, nu vomu să audim de ele, pentru că le cunoștemu valoarea lor; ele despartite de drepturile naționale politice, sunt bune, numai pentru ca să ne immulțesca clas'a negatoru, a ciocoiloru și a lingatoriloru de talere ca și în trecut. De cătu fără drepturi naționale, mai bine de o sută de ori morți. Vomu, ca în marele principatu alu Transilvaniei raporturile naționale să se reguleze intocmai și precisu după analogia celoru din Elvetia. Loculu și rangulu ce ocupa în Elvetia elementulu germanu, trebuie să-lu ocupe în Transilvania elementulu românesc; ceea ce sunt în Elvetia francii, trebuie să fie în Transilvania secuii, era italianiloru elvetiani li se potu asemena prè bine sașii. Se întielege de sine, că referințele celoru trei limbe înca trebuie să fie intocmai regulate, precum se afla cele trei în Elvetia. Vomu să avemu diet'a noastră și bugetulu nostru provincialu, fără care ori-ce drepturi remanu frage desierce. Nu mai vomu să cersim cu caciula în mână de la altii, aceea ce este proprietatea noastră.

Această este limbăgiulu romaniloru transilvani în răspundulu ce dau ei ungariloru. Din atâta se pote cunoșce bine situațiunea, în care ne aflăm. Adauge la acestea confuziunea de idee produsă tocmai și în capetele romaniloru, în urmarea inaugurării sistemului dualistice. Prin această sistemă romanii erau și ajunseră între doue focuri. Ei asta-di trecut de tradatori, dacă rostesc numele imperatorulu Franciscu Iosifu, pentru că se pretinde, ca ei să recunoșca numai pe regele Franciscu Iosifu.

În această situațiune fatală, românii se vedu constrinsi a face apelu la simțulu de dreptu alu Europei acelu libere, celei constituționale, pentru ca ea să judece între magiari și între romani. La diet'a Ungariei se fabrică unu proiectu de regularea referințelor naționale; acelu inse este prea bunu de vescu, pe care să se prinda unele paserice simple și nevinovate, era altu nimic.

Între aceste-ă foia militaria magiara intitulată „Honvéd“ plasămese la planuri, cum să se pota subjuga și Romania liberă și a se incorpora coronei ungurești. Acea-si foia afla, că asemenea întreprindere n'ar fi implinită nici de cum cu pericole. Oficrii, adică cei cari scriu în acea foia, afla, că în totu copriusulu Romaniei libere numai de trei la sută sunt romani curati, prin urmăre, că toti ceialaltii locui-

tori se compun din adunature de tote naționalitățile; era trei milioane sunt țigani curati, și cu alte cinvinte: Romania după majoritatea locuitoriloru săi s'ar potè numi țară țigănească. (Vedi potero-ă respingere în Federațiune No. 107 în contr'a acestoru obraznicie.)

Să vedeți dv., ungarii presimtu, că cu dualismulu n'au să o știe la cale, pentru că Claitani'a, adică provinciile germane ale monarchiei austriace mai curendu și mai tâdiu se voru încorpora la Germania cea mare. Pentru acestu casu, lor nu e remane altu ce-va de cătu să traga sabi'a și să facă va-banque. Să fiți siguri, că ei o voru și face această, drepturi naționale nu li da mână se recunoșca; cu sabi'a voiescu a domni. Ascultați la Perczel, și la cei de tiep'a lui, pentru că acelu soiu de omeni nu vin le pisic'a în sacu. Δ

Varietăți.

* * (Unu ascultatoriu de drepturi ca falsificatoriu de bancnote.) Martinu Skodon, ascultatoriu de drepturi la universitatea din Pest'a, solvi mai este dile unu funtu de lumine cu una bancnotă de 10 fl. și după ce i-se immanuă restulu, parasi bolt'a în graba mare, asiă în cătu negociatoriulu prinse suspiciu în contr'a lui. Cercandu bancnot'a, află, că aceea e desemnata cu mână liberă, dar cu multa istetime. Negociatoriulu se rapodî îndată după falsificantele pretinsu, lu-prinse pre strada și voiă să-lu escorteze la poliția, acestu-a inse se opuse și până un'ă alt'a înghitî bancnot'a. La a dou'a incușitiune naintea poliției marturisî, — că colegulu său de studiu Vincentiu Pirek, cu care locuesce la oalta, prepara falsificantele. Perscrutarea locuștii lui Pirek n'avu altu rezultat, de cătu că se află o peana fină de otielu, cu care se presupune, că a falsificatu bancnotele, și în cuptoriu conșia de hârthie arse; Skodon adică aflase modu, a înșeintia din închisorea întocmită constituționalmente magiarește pe colegulu său, și acestu-a a storsu mai tote urmele crimei. — Amendou acesti falsificatori stau acum naintea tribunalulu și si-accepta sentința.

* * (Atentatu contr'a „tradatoriulu de patriă“ Deák.) În Pest'a s'a descoperitu unu complotu. — Mai multi teneri s'au conjurat, să ucidă pe „tradatoriulu de patriă“ Franciscu Deák. — Tenerulu, care aveă să executeze planulu conșitorulu săi o arestatu; la d'insulu s'a aflata conșențarea conjuratoriulu, planulu executarei și unu revolveru. Celu mai bătranu dintr'ou conjurati e de 15 ani.

* * (La diu'a patronulu Ungariei, a st. Stefanu,) au sositu în Pest'a cu trasur'a de placere 5759 persoane. Între acesti-a amu observatu și câți-va țierani romani, cari faceu mai bine, deca rămneau a casa și si-cautau de lucru de cătu să si-rasipesca pro aici putienii cruceri. În Pest'a n'au românii ce caută; pentru romani Pest'a nu conține nimica bună și salutară, er' strade pline de gunoia potu vedè țieranii noștri și prin satele lor și fanfaronade magiare potu audî în

ex nexu unionis! Aci vedeți-ă, că uniunea nu i-au plecatu pe unguri spre ferioirea romaniloru, nici i'a opritu, ca să nu le ieu în bataie de jocu, rugamintele lor cele mai drepte. Care preotu se va potè cultivă, candu n'are ce mână, care națiune s'a cultivatu, fiindu subjugată? — De ce n'au invetiati românii din relele suferite de la cele trei națiuni, ca să se foresca de uniunea cu Calvinii și cu Unitariii, de ce nu i-au invetiati sarcinele cele grele ale acestei uniuni, ca să nu pasiesca la uniune cu ungurii catolici? Asiă este, românii n'au invetiatu, ei s'au unitu odată cu Calvinii, aretandu, că beserie'a romana e mai rea de cătu a Calviniloru, de alta dată cu Unitariii, aretandu că e mai de diosu de cătu a Unitariiloru; și la urma cu ungurii catolici, aretandu de nou, că e mai de diosu de cătu cea ungurească. Cine să pretiuosca beserie'a romana, dacă se rusneza românii de ea; cine să-i fia stimatu pe romani, dacă ei nici nu-si respectă beserie'a nici pe sine? cine se pote plango, că lu-calca în pitore, dacă se face verme? Acumu ce vomu dice de tote Uniunile aceste și de tote bunătățile lor, candu vedem, cum că tote aceste a au fostu numai nisece latiri, cu cari ni-au prinsu, furii, cu cari ni-au incaeratu: spaimă, cu cari ni-au infricatu; șorpi, cu cari ni-au intopsecatu. Să jurăm, că nu ne vomu lasă, ca să se mai insiele; să jurăm, că nu vor' mai potè turburâ pacea și buna întielegerea noastră nici Jesuitii, nici calugariii serbesci, nici misiunariii Strigonului, nici agentii naționali straine, chiar și candu s'ar imbracă în vestminte de preoti și episcopi românesci; să jurăm, că nici diavolii iadului nu voru mai potè rumpe legăturile amoriei fratiesci, cu care e legată Adunarea această, și pr'într'ins'a tota națiunea romana!

Să jurăm Fratiloru! și ca frati de unu sange să esimulă lupta în contr'a celui dusimani alu naționalității noastre, ce vine cătra noi cu flamur'a de uniune nouă de la țara ungară!

Sciti, că ungurii mai alesu de 12 ani incoace, si-au propusu, ca să toposca într'una pe tote națiunile cele de subu coron'a ungurească, și să facă din tote numai una națiune tare și mare și unu ramu tare și mare ungureșcu. Această e unu lucru forte mare, bine să însemnăm, că e intru adveru mai mare, de cătu tote victoriele lui Atil'a și a le lui Arpád, pentru că acesti-a, au supusu cu puterea nesece popore blande și

le-au ținutu în ascultare totu cu puterea până ce se stinsera ei; după pierrea lor, națiunile acestea au romasu cu datinele, cu limb'a și cu religiunea lor, căci acei cuceritori barbari aveă lipsa numai de brătie, era nu de limb'a naționaliiloru subjugate, de avere, nu de religiunea și datinele lor naționale.

De totu altmintrea cugeta ungarii din zilele noastre. Acesti-a au aflatu, că Atil'a și Arpád, s. Stefanu și Mathi'a Corvinulu au facutu reu, de ce nu i-au ungaritu pe toti locuitorii Panoniei și ai Daciei, și de ce au lucratu ei după principiu: „regnum unius lingvae in boccille est.“ Asiă dar' ungarii de asta-di de ore câți ani incoace, lucra la ungarirea schiailor, romaniloru s. a., cu o insulfetire, care ar' produce fapte demne de multiamit'a omenirei întregi, candu ar' pune atâta osteneală, pentru ca să introducă libertatea cea adevărată, nu numai la națiunea ungurească, ci la tote națiunile, de a le căroru ecaritate nu voru să scia nimica.

În ce tipu se apuca unu' economu banu cu toti fectiții și domesticii de cultur'a agriloru săi, imparte lucrulu la toti, li dă midilucele cele de lipsă și sta de ei, ca să se pota bucură la tempulu său de unu culesu bunu, de unu seceratu manosu: asiă s'au apucatu și ungarii cu tote puterile de lucrulu lor, ca să-i facă unguri pe toti. Diet'a Ungariei de la 1836 puse lege, ca să se duca ungurește tote negocieile administratiunei publice, și să se bage limb'a ungurească în tote scolele din Ungaria; diurnalele ungurești din ambe patrie ungurești — asiă numescu ei țara ungurească și Ardealulu — latescu de multu planulu ungaririi pretotinde, invetia pe tote națiunile, că nu e salute într'altu nume afara de celu ungureșcu. De este vr' unu romanu aci de fatia, care n'ar' fi cotitu Gazet'a de Pest'a (Pesti Hirlap), pentru acelu mai repetiescu, că de candu începă a eși asta Gazeta, redaptorele ei Ludovicu Kossuth striga neincetatu cu versulu tunetulu cătra toti ungarii „să proferăm, se proferăm, să ungarim pe toti croatii, românii și chiai, că de nu perim!“ În ce tipu se rapede unu torentu din munte după frangere de noru, desradacimedia arbori, ucide omeni și vite, spala semenature și sate, duce și restorna totu, asiă se repede acestu barbatu în contr'a naționaliiloru neungurești, și cu atâta furia amenință, că le va stinge, și nu va suferi „in secula seculorum“, ca să facă macaru invetiature morali în limb'a naționale prin seminariile lor, în

cătu comitele Széchényi, celu d'antâiu apostolu alu ungaririi e constrinsu a-i dumeri furia și a istrigă: „ne kényszorítsuk tüzszel vassal, hanem vagyunk be az alkotmány sánczai közé, hogy ök is bevegynék minket magokba, tudniillik nyelvünket, adică: să nu constrigem cu focu și cu feru, ci săi recepem în constituțiune, ca și ei să ni recepă pe noi, adică limb'a noastră.“ Nicora Wesselényi da sfatu ungariloru, ca „numai acei romani să capete drepturi de cetățianu, cari se vor' face unguri,“ și i pare reu, că Joane Bobu, episcopulu romaniloru, a facutu tote fundatiunile sale în interesu naționale. — Asiă cugeta și lucra tota nobilitatea cea înaltă. — Ce să dice de corifeii întieleginții ungariloru? unulu din cei mai renamiti invetiati ungurești scriindu memori'a despre aporarea prunciloru mici, areta, că latirea limbii ungurești preste toti locuitorii țării, e mai nainte de cătu libertatea și fericirea țării: „faceti, ca să vorbesca ungurește toti locuitorii țării: — striga acestu unguuru invetiatu — atunci eu nu vomu cere de la voi, ca gratia libertatei și fericirii țării. Altulu provocă mai anu pe episcopii romaniloru de-a dreptu, ca să se apuce numai de cătu de traducerea cartiloru besericesci de pre limb'a romana în cea ungurească, ca să se bage în beserie'a romaniloru. Cine să nu fia auditu, cumu fierbu și cumu se frementa ungarii de ore câți ani, ca să facă scole apertorie de prunci, în cari să se ungurească mai antâiu pruncii romaniloru, invetiandu limb'a ungurească de la doi ani până la șapte, apoi în vr'o două-dieci de ani, să se ungurească satele și comunitățile romane pe calea această? Care romanu nu știe, că înainte cu șese ani, se acceptă planulu ungariei și de cătra diet'a din Clusiu, și se face proiectu de lege, ca să se puna restempu de 10 ani naționaliiloru neungurești, ca să invetie ungurește, pentru că după aceea vor' curge tote în limb'a ungurească. Să spuna Venerabilulu Consistoriu din Blasiu, care se afla de fatia în beserie, căta frica și cutremuru i-au cuprinsu pe toti, candu au întielesu de acestu proiectu alu dietei, și cu ce insulfetire se apucara, ca să întorez acestu reu de la națiunea romana!

(Va urmă.)

totu opidulu provincialu, mai vertosu deca voru fi multi jidani pre acolo.

*(Cum grigescu judii cercuali d'in Ungari'a de oficiulu loru.) Intr'un'a d'in scaldele principale ale Ungariiei se afla 21 adeca douedieci si unulu de judi cercuali, cari petrecu acolo mai multe septemane cu cartile, cu dantiulu si alte ocupatiuni oficiale constitutionale magiare; se intielege de sine ca tote acestea ad majorem gloriam poporului, ce-ia alesu si i-solvesce, pentru ca d'insii more patrio se pota joca carti.

*(Estravagantie magiare.) In diu'a st. Stefanu publicu diurnalulu „Századunk“ unu articulu, care da espresiune mai multoru dorintie magiare, cari inca totu nu sunt implinite. Mai nainte de tote i-dore, pre domni magiari, ca principelu de corona nu capeta una crescere curatu magiara. A don'a i-ode la inima, ca „curtea regesca magiara“ nu e deplinu organizata; schimbarile favorabile, facute in asta privintia la initiatiu'a maiestatorulu sale nu sunt indestulitorie, pentru ca magiarii se si-deschida urechile la sunetulu clopotorulu in diu'a st. Stefanu. A trei'a plansore e, ca regele incoronatu inca totu nu se afla a casa, ci e numai ospe in resiedinti'a d'in Bud'a. — Pia desideria!

*(Ludovicu Schaffer), casariulu casei de pastrare d'in Oradea-Mare, fu arestatu asta demanetia la curtea calei ferate d'in Pest'a. Dsa, fugindu d'in Orade, era chiaru se plece catra Vien'a; inse primariulu d'in Orade, intielegendu despre disparere-i, grabi inaintea fugariulu la Pest'a, si asta demanetia i succese, cu ajutoriulu unui comisariu de securitate de aicia, a pune man'a pre elu. Mane lu-voru escorta inderetru la Oradea-Mare.

*(Aru fi, dieu, de lipsa.) O corespundintia d'in Bucuresci a diurnalulu magiaru „Hon“ anuncia, ca in camer'a Romaniei libere se prepara una interpelatiune catra ministeriu pentru brutalitatele, ce le comitu magiarii cu Romanii d'in Transilvani'a, Banatu si partile Ungariiei. Camer'a Romaniei adeca va impoteri ministeriulu, se faca representatiune la ministrulu Beust, se lu-aviseze la procedur'a despotica a magiariloru cu romanii, si se-i spuna, ca Romania libera nu pote sta pasiva facia cu suferintiele filorulu sei de d'incece de Carpati. — Nu scimu, in catu e adeverata acest'a scire; in totu casulu inse va fi bine, ca ministeriulu Romaniei se spuna dlui Beust, ca romanii de d'incece de Carpati sunt frati de unu sange, si ca toti la olalta facu natiunea romana, care introga semte patimele membriloru sei sengurateci, si se tiene de principulu strabuniloru, ca acelu-a, care a vatematu pre unu cetatienu romanu, a vatematu demnitatea intregulu poporu romanu.

*(Transilvani'a.) Nr. 17 d'in „Transilvani'a“, contine urmatoriele tratate: Despre medicina cu respectu la poporulu romanescu. — D'in actele societatii „Transilvani'a“ pentru ajutoriulu studintiloru romani d'in Transilvani'a si partile ei. — Clio (continuare). — Constantinu Brancovanu (continuare). — Protocolulu siedintiei lunarie a comitet. asociat. trans. rom. — Proiectu de bugetu pre 1869. — Publicarea baniloru incursila fondulu asociatiunii.

*(Menager'a cea mai mare.) Unu imblanditoriu de animele selbatece, Casa nova cu numele, a plecatu inainte de acest'a cu v'ro 10 luna in Casala (Nubia superiora) ca se aduno animale selb. si in scurtu i-a si succese a aduna unu numeru forte insemnatu, si anume: 32 de elefanti, 8 girafi, 20

antilopi, 2 feluri de rinoceri, 1 ipopotamu, 12 iene, 4 lei, 4 struti, 2 cocostirci grandiosi s. a. — Cu transportulu catra Europ'a ce e dreptu au peritu v'ro cate-va, dar' d'in tote au ramas esemplariile cele mai frumoase. De pe tempulu imperatoriloru romani abi'e s'a mai vediuu atate animale selbatice adunate in o grupa.

*(O profetire.) Astronomulu Tomas Moulton d'in Francia a profetitu in 1268, adeca inainte de acest'a cu 600 de ani, ca in anulu acest'a ver'a intrega va fi forte placuta si va fi rodu bunu, atatu de grau si cucurudiu precum si de vinu, si voru si tote cele eftine, er' tomn'a va fi ploioasa.

Sciri electrice.

Belgradu, 20 augustu. Principele de Muntenegru, respundendu la notificatiunea suirei pre tronul a principelui Milanu, saluta pre principele si pre regintia Serbiei; Muntenegru si principele Muntenegru-lui au cea mai mare incredere in regintia si spera, ca relatiunile amicabile intre aceste doue tiere se voru sustiene si pre viitoriu.

Parisu, 20 augustu. „Constitutionell“ scrie, ca alegerile generale pentru corpulu legelativu se voru face in anulu 1869. — „Memorial“ scrie, ca not'a desavuatoria a lui Usedom a provocatu diferentie serioase intre regele Prusiei si Bismark. Consecinti'a acestoru diferentie e suplinirea lui Falkenstein prin Manteuffel.

Madridu, 20 augustu. Epistole de pre insulele canarice anuncia, ca generalulu deportatu, Dulce, se afla reu bolnavu.

Chichinda, 21 augustu. Cetatienu de aici au facutu lui Miletics unu conductu de facie. Miletics multiam si intr'una cuventare mai lunga si-desfasur'a programulu seu politicu, care contine egal'a indreptare a totoruru natiunatiloru pre bas'a libertatii constitutionale. Cuventarea lui fu primita cu aplause entusiastice.

Jászberény, 20 augustu. Asta-di la noue ore ser'a a fostu aici unu cutremuru infricosiatu de pamentu; in urmarea acest'a congregatiunea generala s'a amenatu pre tempu nedeterminatu.

Vien'a, 21 augustu. „Wiener Ztg“ de asta-di scrie, ca Bahans e denumitu locutieninte alu marsialulu supremu provincialu d'in Boemia.

Sibiu, 19 augustu. Se vorbesce, ca comandantele d'in Transilvani'a, baronulu Ramming, e desemnatu ca comandante in Brünn.

Parisu, 22. aug. „France“ incunoscintieza, pre bazea unei epistole d'in Luzern, cumca acolo s'a arestatu unu fenianu, care planuise unu atentatu in contra reginei Angliei.

Post'a Redactiunei. La mai multi; Cu nrii 25, 28, 38 nu mai potemu servi, d'in caus'a sciuta: ca acesti nrii se confiscara. Asemene nu mai potemu servi nice cu nrii 99, 100, 113, 115, 116 si 119. Dlui G. Campianu, par., Zabranit. De aici ti se tramisera nrii reclamationi in doue ronduri, ne miramu, cum nu ti-au vonitu la mana; pote voru rateci pre posta. Necapetandu i do locu, te rogamu a ni areta — prin epist. nefrancata si nesigilata — cari nri ti-mai lipsescu. Dlui Gr. V—u, Teca. Ne re'noimu rogarea. Redactiunea.

Invitare.

Partit'a natiunala romana d'in comitatulu aradanu, Vineri, in 28. augustu nou a. c. la 3 ore dupa media-di va tiene in Aradu, in localitatea indatinata, a dunare generala pentru alegerea comitetulu si pentru alte agende, ce se tienu de ea; era in ditiu premergatoria, adeca Joi, 27. augustu nou, la 4 ore dupa media-di se va aduna totu acolo comitetulu interimalu; la care amendou adunari, membrii respectivi sunt invitati.

Aradu, 20 augustu, 1868.

Comitetulu interimalu

Adeveratulu

SIRUPU alu lui PAGLIANO.

Uniculu remediulu universalu pentru curatirea sangelui.

Sirupulu acestu-a produce eceptu supriindietoriu pentru mistuire si curatirea radicala a sangelui, asemenea pentru netritirea si intarirea corpulu, mai in tote morburile, in cari medicinile intrebuintate nu eceptuescu nici insanatosiare nici ameliorare; curatiese sangele de sucru stricate, in catu nu numai ca lu-apretieza totu omulu pentru eceptulu lui salutaru, ca medicina probata, dar inimeza si pre altii, se si lu-procure.

Sirupulu acestu-a curatu si nefalsificatu cu esplicatiunea modulu de intrebuintare, se pote procura prin uniculu meu aginte principalu

Stefanu Giergl, fabricantu de carti de jocu in Pest'a, strat'a Franciscu Deak, mai nainte strat'a podulu mare, nr. 6, in casa la naea alba, radicator'a II.

Una butelia const'a 1 fl. 40 cr. — 6 butelie 7 fl. 50 cr. — 12 butelie 14 fl. — 100 butelie 100 fl.

Pentru cei ce voru procura acestu sirupu in cantitatu mai mare, se voru face pretiuri moderate. Seracii lu-capeta cu pretiulu, la care se urca spelese agintelui.

H. Pagliano, profesoru in Florentia.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu:
ALESANDRU ROMANU.

Comunicatiunea drumurilor de feru.

Vien'a-Pest'a-Segedinu-Temisior'a-Baziasiu.

De la Vien'a	pleca la 7 ore 45 min. dem. si la 8 ore — min. ser'a.
„ Pöschon „	10 „ 24 „ „ „ 10 „ 51 „ „
„ Neuhäusel „	1 „ 23 „ diu'a, „ 1 „ 54 „ „
„ Pest'a „	5 „ 19 „ d. m. „ 6 „ 31 „ deman.
„ Czegléd „	7 „ 14 „ „ „ 9 „ 14 „ „
„ Segedinu „	12 „ 52 „ „ „ 2 „ 55 „ dup. m.
„ Temisior'a „	3 „ 55 „ dem. „ 7 „ 47 „ „
„ Jansenov'a „	8 „ 4 „ „ *)
„ Beseric'a-Alba „	8 „ 40 „ „
Soscesce in Baziasiu la	9 „ 10 „ „

*) De la Temisior'a la Baziasiu comunica numai odata.

Baziasiu-Temisior'a-Segedinu-Pest'a-Vien'a.

De la Baziasiu	pleca la 5 ore 55 min. d. a.
„ Beseric'a-Alba „	6 „ 27 „ „
„ Jansenov'a „	7 „ 6 „ „
„ Temisior'a „	10 „ 40 „ ser'a si la 7 ore 25 min. dem
„ Segedinu „	2 „ 26 „ „ „ 12 „ 53 „ diu'a
„ Czegléd „	6 „ 35 „ dem. „ 6 „ 21 „ d. a.
„ Pest'a „	9 „ 55 „ „ „ 9 „ 30 „ ser'a
„ Neuhäusel „	1 „ 52 „ diu'a „ 1 „ 8 „ „
„ Pöschon „	4 „ 48 „ d. a. „ 4 „ 12 „ dem.
Soscesce in Vien'a la	6 „ 36 „ „ „ 6 „ — „ „

Jansenov'a-Oravit'a.

De la Jansenov'a	pleca la 8 ore 30 minute demaneti'a.
„ Jam „	9 „ 12 „ „
„ Racasdia „	10 „ 12 „ „
Soscesce in Oravitia la	10 „ 57 „ „

Oravit'a-Jansenov'a.

De la Oravit'a	pleca la 4 ore — minute dupa mediadi.
„ Racasdia „	4 „ 45 „ „
„ Jam „	5 „ 38 „ „
Soscesce in Jansenov'ala	8 „ — „ „

Vien'a-Oradea-Mare.

De la Vien'a	pleca la 8 ore — minute sera.
„ Pest'a „	6 „ 35 „ deman.
„ Czegléd „	9 „ 27 „ „
„ Püspök-Ladány*) „	1 „ 58 „ dup. med.
Soscesce in Orade la	4 „ 38 „ „

*) Cale laterale duce la Dobritinu, unde soscesce la 3 ore dupa mediadi.

Oradea-Mare-Vien'a.

De la Orade	pleca la 10 ore 6 minute demaneti'a
Soscesce in Püspök-Ladány*) „	12 „ 48 „ diu'a
„ Czegléd „	5 „ 41 „ ser'a
„ Pest'a „	8 „ 37 „ „
„ Vien'a „	6 „ — „ demaneti'a.

*) Cale laterale vine de la Dobritinu.

Vien'a-Arauu.

De la Vien'a	pleca la 8 ore — minute ser'a.
„ Pest'a „	6 „ 25 „ deman.
„ Czegléd „	9 „ 47 „ „
„ Szolnoco „	11 „ 2 „ „
Soscesce in Aradu la	5 „ — „ ser'a.

Aradu-Vien'a.

De la Aradu	pleca la 10 ore 15 minute demaneti'a
„ Solnoco „	4 „ 22 „ dupa mediadi.
Soscesce in Czegléd la	5 „ 33 „ „
„ Pest'a „	8 „ 37 „ „
„ Vien'a „	6 „ — „ demaneti'a

Vien'a-Paris.

De la Vien'a	pleca 4 ore 30 minute ser'a.
„ Salzburg „	1 „ — „ „
„ Monacu „	5 „ 45 deman.
„ Stuttgart „	11 „ 45 „ „
„ Mühlacker „	12 „ 55 diu'a.
„ Carlsruhe „	2 „ 10 dupa med.
„ Strassburg „	5 „ 25 „ „
Soscesce in Paris la	5 „ — demaneti'a.

Paris-Vien'a.

De la Paris	pleca la 8 ore 35 minute ser'a.
„ Stassburg „	8 „ 57 „ dem.
„ Carlsruhe „	10 „ 40 „ „
„ Mühlacker „	12 „ — „ diu'a.
„ Stuttgart „	1 „ 20 „ dupa med.
„ Monacu „	8 „ 30 „ ser'a.
„ Salzburg „	1 „ 30 „ „
Soscesce in Vien'a la	9 „ 30 „ deman.

Comunicatiunea posteloro.

De la Oradea-Mare la Clusiu, pleca in tote dilele la 6 ore 30 minute dupa mediadi, soscesce in Clusiu la 1 ora 30 minute dupa mediadi. Cale de 19 1/2 mile, tiene 18 ore 40 minute, costa 10 fl. 92 cr.
 „ Clusiu la Orade pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, soscesce in Orade la 6 ore 40 minute demaneti'a.
 „ Aradu la Sibiu (prin Dev'a) pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, soscesce in Sibiu la 2 ore 15 minute „ noptea. Cale are 34 1/2 mile, tiene 31 ore 15 minute, costa 20 fl. 2 cr.
 „ Sibiu la Aradu (prin Dev'a) pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, soscesce in Aradu la 1 ora 45 min. noptea.
 „ Temisior'a la Sibiu pleca in tote dilele la 6 ore deman. soscesce in Sibiu la 1 ora 30 min. dupa mediadi. Cale de 36 1/2 mile, tiene 31 ore 40 min., costa 20 fl. 44 cr.
 „ Sibiu la Temisior'a pleca in tote dilele la 12 ore diu'a, soscesce in Temisior'a la 7 ore 40 minute ser'a.
 „ Temisior'a la Orsiova pleca luni-a, marti-a, joi-a, si sambet'a la 6 ore demaneti'a, soscesce in Orsiova la 6 ore deman. Cale de 26 1/2 mile, tiene 24 ore, costa 14 fl. 98 cr.
 „ Orsiova la Temisior'a pleca dominec'a, marti-a, mercuri-a si vineri-a la 6 ore ser'a, soscesce in Temisior'a la 6 ore ser'a in diu'a urmatoria.

De la Temisior'a la Aradu pleca in tote dilele la 6 ore dem. soscesce in A. la 11 ore 45 minute diu'a. Cale de 7 mile, tiene 5 ore 45 min., costa 3 fl. 8 cr.
 „ Aradu la Temisior'a pleca in tote dilele la 2 ore dupa mediadi, soscesce la 7 ore 45 minute ser'a.
 „ Sibiu la Clusiu pleca in tote dilele, la 3 ore d. m. soscesce la 9 ore 20 min. deman. Cale de 21 1/2 mile tiene 18 ore 20 min., costa 12 fl. 18 cr.
 „ Clusiu la Sibiu pleca in tote dilele la 5 ore dupa med. soscesce la 11 ore 50 min. diu'a.
 „ Sibiu la Brasiova pleca in tote dilele la 5 ore dupa med. soscesce la 7 ore 25 min. deman. Cale de 18 1/2 mile, tiene 14 ore 25 min., costa 10 fl. 36 cr.
 „ Brasiova la Sibiu pleca in tote dilele la 7 ore ser'a, soscesce la 9 aman.
 „ Sibiu la Muresiu-Osiorheiu pleca luni-a, marti-a, vineri-a, si sambet'a la 7 ore ser'a, soscesce la 1 ora 5 min. d. m. Cale de 19 1/2 mile, tiene 18 ore 5 min. costa 10 fl. 78 cr.
 „ Muresiu-Osiorheiu la Sibiu pleca luni-a, marti-a, mercuri-a si sambet'a la 8 ore demin. soscesce la 2 ore 35 min. noptea.